

Васильєв С. В.

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Підручник

ІЄ ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

Київ • 2019

УДК 347.9(477)(075.8)
В19

Рецензенти:

Короєд С. О. – завідувач кафедри цивільного права і процесу
Університету Короля Данила, доктор юридичних наук;

Кройтор В. А. – професор Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Штефан О. С. – завідувач відділу Науково-дослідного
інституту інтелектуальної власності НАПрН України, кандидат
юридичних наук.

Васильєв С. В.

В19 Цивільний процес. Підручник. / С. В. Васильєв. К.: Алерта,
2019. 506 с.

ISBN 978-617-566-511-4

Підручник підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Цивільний процес» для юридичних вищих навчальних закладів і факультетів. У ньому знайшли висвітлення всі інститути цивільного процесуального права України, які становлять його систему.

Підручник розрахований на студентів-юристів для підготовки до заліків та іспитів з цивільного процесу.

УДК 347.9(477)(075.8)

ISBN 978-617-566-511-4

© Васильєв С. В., 2018

© Видавництво «Алерта», 2019

ЗМІСТ

Передмова.....

ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

1. Форми захисту цивільних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.....5
2. Судова влада і правосуддя в цивільних справах 8
3. Поняття правосуддя в цивільних справах.....10
4. Поняття цивільного процесу та його структура.....12
5. Цивільне процесуальне право як галузь права 16
6. Предмет і система науки цивільного процесуального права...17

ГЛАВА 2. ДЖЕРЕЛА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

1. Поняття та види джерел цивільного процесуального права....20
2. Застосування Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод 23
3. Значення практики Європейського суду з прав людини для цивільного судочинства.....24
4. Значення рішень Конституційного Суду щодо офіційного тлумачення норм цивільного процесуального права 26
5. Роз'яснення судової практики з питань цивільного процесу...29
6. Загальновизнані принципи й норми міжнародного права та їх застосування судом.....30

ГЛАВА 3. ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

1. Поняття та система принципів цивільного процесуального права 32
2. Принцип верховенства права 34
3. Принцип законності в цивільному процесі 37

---

4. Гласність та відкритість судового процесу.....	39
5. Принцип усності та безпосередності в цивільному процесі ...	43
6. Принцип диспозитивності в цивільному процесі.....	44
7. Принцип змагальності в цивільному процесі	46
8. Принцип рівноправності сторін в цивільному процесі.....	47
9. Принцип пропорційності у цивільному судочинстві	49
10. Принцип неприпустимості зловживання процесуаль- ними правами	51

ГЛАВА 4. ЦИВІЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

1. Поняття та ознаки цивільних процесуальних правовідносин	54
2. Підстави виникнення цивільних процесуальних право- відносин	56

ГЛАВА 5. СУД ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

1. Система судів цивільної юрисдикції.....	59
2. Склад суду. Підстави для відводу суддів	61
3. Апарат суду. Відвід працівника апарату суду.....	66

ГЛАВА 6. УЧАСНИКИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

1. Учасники справи, їх процесуальні права та обов'язки	69
2. Поняття сторін у цивільному процесі. Права та обов'язки сторін	71
3. Співучасть у цивільному процесі.....	76
4. Неналежний відповідач та порядок його заміни.....	79
5. Процесуальне правонаступництво	81
6. Треті особи в цивільному процесі: поняття, підстави участі, види.....	83
7. Участь у цивільному процесі, органів та осіб, яким зако- ном надано право захищати права та свободи інших осіб.....	92
8. Судове представництво: поняття, ознаки та види.....	101
9. Інші учасники судового процесу	111

ГЛАВА 7.

ЦИВІЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

1. Цивільна юрисдикція та її види..... 117
2. Види провадженнь цивільного судочинства..... 123
3. Поняття та види територіальної юрисдикції (підсудності)..... 127
4. Передача справи з одного суду до іншого 131

ГЛАВА 8.

ДОКАЗУВАННЯ ТА ДОКАЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

1. Поняття доказування в цивільному процесі..... 133
2. Поняття судових доказів..... 135
3. Належність, допустимість, достовірність і достатність доказів .. 138
4. Предмет доказування..... 142
5. Обов'язок доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування..... 145
6. Показання свідків, порядок їх дослідження.
Імунітет свідка..... 150
7. Письмові докази..... 158
8. Речові докази 163
9. Електронні докази..... 166
10. Висновок експерта 169
11. Висновок експерта у галузі права..... 172
12. Судові доручення, порядок їх дачі та виконання..... 173
13. Забезпечення доказів. Підстави й порядок забезпечення доказів 175
14. Оцінка судових доказів..... 179

ГЛАВА 9.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ

1. Поняття, значення та види цивільних процесуальних строків 182
2. Обчислення, зупинення, поновлення і продовження процесуальних строків 186

ГЛАВА 10.

СУДОВІ ВИТРАТИ

1. Поняття та види судових витрат..... 190

---

2. Судовий збір	191
3. Витрати, пов'язані із розглядом справи.....	194
4. Попереднє визначення суми судових витрат та їх попе- редня оплата	199
5. Розподіл судових витрат	201

ГЛАВА 11.

ЦИВІЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

1. Поняття, передумови і призначення цивільної процесу- альної відповідальності.....	204
2. Заходи процесуального примусу	205

ГЛАВА 12.

ПОЗОВ

1. Поняття позову та його елементи.....	209
2. Види позовів	211
3. Право на пред'явлення позову	215

ГЛАВА 13.

ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

1. Письмові заяви учасників справи.....	218
2. Позовна заява, її реквізити. Об'єднання й роз'єднання кількох позовних вимог.....	219
3. Відзив. Відповідь на відзив. Заперечення. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву	225
4. Пред'явлення позову. Відкриття провадження по справі.....	227
5. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви.....	231
6. Підстави для відмови у прийнятті заяви. Правові на- слідки відмови судом у прийнятті заяви.....	234
7. Відмова від позову, визнання позову. Мирова угода	236
8. Зустрічний позов відповідача. Позов третьої особи із самостійними вимогами	240
9. Матеріально-правові й процесуальні наслідки пору- шення цивільної справи	242
10. Підготовче провадження	243
11. Призначення справи до судового розгляду. Судові виклики й повідомлення.....	250
12. Врегулювання спору за участю судді.....	255

---

13. Поняття і значення судового розгляду	257
14. Судове засідання. Порядок судового засідання.....	259
15. Відкриття розгляду справи по суті	262
16. З'ясування обставин справи та дослідження доказів	265
17. Судові дебати та ухвалення рішення.....	271
18. Фіксування цивільного процесу	274
19. Підстави й наслідки зупинення провадження у справі	277
20. Підстави й наслідки закриття провадження у справі	280
21. Підстави й наслідки залишення заяви без розгляду	281
22. Поняття й види судових рішень.....	282
23. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення.....	285
24. Зміст судового рішення як процесуального документа.....	289
25. Засоби усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив .	292
26. Проголошення та вручення судового рішення.....	295
27. Законна сила судового рішення. Об'єктивні та суб'єк- тивні межі законної сили судового рішення.....	298
28. Види ухвал суду першої інстанції	301
29. Розгляд справ у порядку спрощеного провадження	305
30. Загальна характеристика заочного розгляду справи.....	310
31. Порядок заочного розгляду справи	311
32. Перегляд та оскарження заочного рішення	313

ГЛАВА 14.

НАКАЗНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

1. Поняття та характерні риси наказного провадження	317
2. Розгляд справ у порядку наказного провадження.....	321
3. Судовий наказ.....	326

ГЛАВА 15. ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ

1. Загальна характеристика окремого провадження в ци- вільному судочинстві.....	329
2. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздат- ності, визнання фізичної особи недієздатною та понов- лення цивільної дієздатності фізичної особи.....	332
3. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності	336
4. Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою	337
5. Розгляд судом справ про усиновлення	341

---

6. Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення	344
7. Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі	348
8. Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність	352
9. Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою.....	353
10. Розгляд заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку	354
11. Розгляд судом справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу	357
12. Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.....	359
13. Розгляд судом справ про видачу і продовження обмежувального припису	362

ГЛАВА 16.

ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

1. Апеляційне провадження: загальні положення.....	366
2. Відкриття апеляційного провадження	370
3. Апеляційний розгляд	375
4. Касаційне провадження: загальні положення	382
5. Відкриття касаційного провадження.....	386
6. Касаційний розгляд.....	391
7. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.....	401

ГЛАВА 17.

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ

1. Загальна характеристика виконавчого провадження, як частини судового розгляду	409
2. Учасники виконавчого провадження, їх права та обов'язки ...	411
3. Органи примусового виконання судових постанов	416
4. Загальні умови та порядок здійснення виконавчого провадження	422
5. Заходи примусового виконання рішень	427
6. Поворот виконання судового рішення, постанови.....	430
7. Судовий контроль за виконанням судових рішень	432

**ГЛАВА 18.
ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ
ЩОДО РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ
ТА МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ**

1. Оскарження рішення третейського суду, оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу 435
2. Провадження у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів 442

**ГЛАВА 19.
МІЖНАРОДНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС**

1. Цивільні процесуальні права іноземних осіб 447
2. Провадження у справах за участю іноземних осіб 449
3. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученнями до іноземних судів 452
4. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні 457

**ГЛАВА 20. ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО
СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

- Глава 20. Відновлення втраченого судового провадження 470

**ГЛАВА 21.
НОТАРІАТ І НОТАРІАЛЬНИЙ ПРОЦЕС**

1. Поняття нотаріату 475
2. Види нотаріальних дій.....479
3. Органи і службові особи, які вчиняють нотаріальні дії та їх компетенція 480
4. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.....482
5. Міжнародний обіг нотаріальних актів 486

**ГЛАВА 22.
АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ РОЗГЛЯДУ
ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ**

1. Поняття, правовий статус і види третейського суду 490
2. Міжнародний комерційний арбітраж 494